

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника
Кафедра менеджменту і маркетингу

ПРОГРАМА

комплексного екзамену за фахом
для здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Галузі знань 07 Управління та адміністрування
Спеціальності 073 Менеджмент
Освітньо-професійної програми
«Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності»

Затверджено на засіданні
кафедри менеджменту і маркетингу

Протокол № 11 від 3 травня 2023 р.

Івано-Франківськ
2023

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Метою державної атестації студентів є визначення фактичної відповідності його підготовки основним вимогам освітньо-професійної програми. Атестація здобувачів вищої освіти – випускників здійснюється Екзаменаційною комісією (далі – ЕК) після завершення навчання за певним освітнім рівнем (бакалавр, магістр).

Екзаменаційна комісія оцінює рівень теоретичної і практичної підготовки випускників за відповідним освітнім рівнем з метою встановлення фактичної відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань, умінь, загальних і фахових компетентностей вимогам стандартів вищої освіти за конкретною спеціальністю (напрямом підготовки). Створюється ЕК щорічно для кожної спеціальності та кожного освітнього рівня (для всіх форм навчання).

До складу ЕК входять голова комісії та щонайменше три члени, що представляють викладачів випускної кафедри та інших кафедр, а також залучених зі сторони роботодавців та інших провідних фахівців у відповідній сфері.

Атестація випускників проводиться у формі захисту випускової кваліфікаційної роботи або (та) державного екзамену згідно з вимогами програми підготовки за фахом.

Державний комплексний екзамен зі спеціальності як комплексна перевірка знань студентів проводиться за екзаменаційними білетами, складеними у відповідності з цією програмою та навчальними програмами з основних фахових дисциплін відповідного напрямку підготовки, вимогами Науково-методичної ради економічного факультету та Навчально-методичного управління університету.

Комплексний екзамен за фахом «Менеджмент» проводиться для студентів спеціальності 073 Менеджмент ОП «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності» економічного факультету Прикарпатського національного університету ім. В.Стефаника всіх форм навчання за рівнем вищої освіти «бакалавр». Він охоплює базові економічні та фахові дисципліни, які викладались студентам на I-IV курсах навчання.

Для проведення атестації випускників за освітнім рівнем бакалавра на економічному факультеті створюються Екзаменаційна комісія. Строк повноважень Екзаменаційної комісії становить один календарний рік. Формування, організацію роботи та контроль за діяльністю Екзаменаційної комісії здійснює ректор Університету. Функціями та завданнями Екзаменаційної комісії є:

– комплексна перевірка й оцінка науково-теоретичної та практичної фахової підготовки студентів-випускників з метою встановлення відповідності їх кваліфікаційного рівня вимогам стандартів вищої освіти, освітньо-професійних програм, навчальним планам

і програмам підготовки;

– прийняття рішення про присвоєння випускникам відповідної кваліфікації та видачу диплома (звичайного зразка чи з відзнакою);

– розробка пропозицій щодо поліпшення якості підготовки фахівців з відповідної спеціальності (напряму підготовки);

– вирішення питань про надання рекомендацій випускникам щодо впровадження та публікації результатів наукових досліджень.

Екзаменаційна комісія працює у строки, визначені графіком навчального процесу на поточний навчальний рік. Складання комплексного екзамену зі спеціальності проводиться, як правило, в приміщеннях Університету. У випадку неявки студента на засідання Екзаменаційної комісії з поважних причин, підтверджених відповідними документами, і перенесенням, за рішенням Голови комісії, екзамену або захисту випускної кваліфікаційної роботи на більш пізній термін, графік роботи Екзаменаційної комісії може бути подовжений, але пізніше, ніж до 30 червня включно поточного навчального року. Оцінювання результатів складання комплексного екзамену зі спеціальності здійснюється у порядку, передбаченому прийнятою в Університеті системою оцінювання знань. Виконання всіх екзаменаційних завдань з комплексного державного екзамену є обов'язковим. Незадовільна оцінка з одного з екзаменаційних завдань є підставою для виставлення незадовільної оцінки за комплексний екзамен зі спеціальності в цілому. Оцінки комплексного екзамену зі спеціальності виставляє кожен член комісії. Підсумкова оцінка комплексного державного екзамену визначається як середня з позитивних оцінок за кожен вид екзаменаційних завдань (якщо інше не визначене програмою державного екзамену). Рішення Екзаменаційної комісії про оцінку знань, виявлених при складанні кваліфікаційного екзамену зі спеціальності, а також про присвоєння студентам кваліфікації та видання випускникам дипломів (загального зразка чи з відзнакою) приймається на закритому засіданні комісії відкритим голосуванням більшістю голосів членів комісії, які брали участь в її засіданні. За однакової кількості голосів голос голови Екзаменаційної комісії є вирішальним. Повторне складання (перескладання) комплексного екзамену зі спеціальності з метою підвищення оцінки не дозволяється. Якщо відповідь студента на комплексному екзамені зі спеціальності не відповідає вимогам рівня атестації, Екзаменаційна комісія ухвалює рішення про те, що студент не пройшов атестацію і у протоколі засідання Екзаменаційної комісії йому виставляється оцінка «незадовільно» (менше 50 балів). У випадку, якщо студент не з'явився на засідання Екзаменаційної комісії для складання екзаменів у протоколі зазначається, що він є неатестованим у зв'язку з неявкою на засідання. Якщо студент не з'явився на засідання Екзаменаційної комісії з

поважної причини, що підтверджується 5 відповідними документами, йому може бути встановлена інша дата складання комплексного екзамену зі спеціальності під час роботи Екзаменаційної комісії. Студент, який отримав незадовільну оцінку при складанні комплексного екзамену зі спеціальності відраховується з Університету. Йому видається академічна довідка встановленого зразка. Студенти, які не склали комплексного екзамену зі спеціальності у зв'язку неявкою без поважних причин або отриманням незадовільної оцінки, мають право на повторну державну атестацію протягом трьох років після відрахування з Університету (у період роботи Екзаменаційної комісії з відповідної спеціальності).

Нижче наведено перелік основних питань із навчальних дисциплін, які можуть бути включені до екзаменаційних білетів комплексного екзамену за фахом. Також нижче наведено приклади типових задач, які можуть бути включені в екзаменаційні білети за фахом. Крім того, в програмі викладено критерії оцінювання студентів та подано список рекомендованої навчально-методичної літератури для підготовки до комплексного екзамену за фахом.

**Програмові вимоги до комплексного екзамену за фахом
для студентів IV курсу спеціальності 073 Менеджмент
ОП Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти**

МЕНЕДЖМЕНТ

1. Управлінські відносини як предмет менеджменту. Менеджмент як система наукових знань.
2. Інструменти менеджменту: ієрархія; організаційна культура; ринок.
3. Типи моделей сучасного менеджменту (північноамериканська модель менеджменту; західноєвропейська модель менеджменту; японська модель менеджменту). Особливості становлення сучасного менеджменту в Україні.
5. Загальні принципи менеджменту.
6. Класичні теорії менеджменту.
7. Концепції сучасної науки менеджменту: процесний підхід; системний підхід; ситуативний підхід. .
8. Поняття організації. Сутність і основні риси формальної організації.
9. Внутрішнє середовище організації, взаємозв'язок внутрішніх змінних.
10. Зовнішнє середовище організації. Оцінка факторів зовнішнього середовища.
11. Концепції життєвого циклу організації.
12. Поняття функцій менеджменту. Функції менеджменту як види управлінської діяльності.
13. Мета управлінського процесу, його учасники, предмет, засоби здійснення.
14. Особливості процесу управління: безперервність; нерівномірність; циклічність; послідовність; мінливість; стійкість.
15. Сутність і зміст планування як функції менеджменту, його види та їх взаємозв'язок.
16. Класифікація планів організації. Етапи процесу планування: визначення місій та цілей; оцінка сильних і слабких сторін організації; розроблення стратегії.
17. Сутність організаційної діяльності та її місце в системі управління. Поняття та складові організаційної діяльності.
18. Поняття мотивації як функції менеджменту. Теорії мотивації.
19. Мотиваційні засоби менеджера.
20. Поняття контролю та його місце в системі управління.
21. Класифікація методів менеджменту.
22. Сутність та типи управлінських рішень. Умови прийняття управлінських рішень.
23. Інформація, її види та роль в менеджменті. Класифікація та вимоги до інформації
24. Поняття та загальна характеристика керівництва, місце і роль керівника в системі управління.
25. Зміст поняття лідерства в управлінні організацією. Характеристика та класифікація стилів керівництва.

ТЕОРІЯ ОРГАНІЗАЦІЙ

1. Сутність поняття "організація". Характеристика основних підходів до трактування поняття.
2. Етапи розвитку організації.
3. Організаційні теорії: класична організаційна теорія; теорії організаційної поведінки; теорія інститутів та інституційних змін.
4. Еволюція теоретичних концепцій організації.
5. Класифікація організації.
6. Основні види соціальних організації.

7. Організаційна діяльність. Альтернативні парадигми організаційного процесу.
8. Організація і управління. Співвідношення понять "організація" та "управління".
9. Система управління організацією.
10. Сутність та етапи організаційного проектування.
11. Поняття структури організації та принципи її побудови.
12. Культура та імідж організації як її внутрішні фактори.
13. Процеси та принципи самоорганізації.
14. Зміст понять "культура" і "організаційна культура". Концептуальні підходи до формування організаційної культури.
15. Інформація в організації як чинник забезпечення її ефективності. Управлінська інформація.

«УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»

1. Менеджмент персоналу як соціальна система.
2. Поняття організації, спільних рис організацій та існуючих структур.
3. Загальні принципи та методи управління персоналом.
4. Функції системи управління персоналом.
5. Служби менеджменту персоналу. Зарубіжний досвід управління персоналом.
6. Різновиди соціальних груп, поведінка людей у групах.
7. Кадрова політика організації.
8. Професійно-кваліфікаційні вимоги до працівників кадрових служб.
9. Класифікація персоналу.
10. Принципи кадрового планування.
11. Методи визначення потреб персоналу.
12. Організація системи професійного навчання. Методи і форми професійного навчання.
13. Організація та джерела залучення персоналу.
14. Методи набору персоналу.
15. Вибір джерел набору персоналу.
16. Процес підбору кандидатів на посади.
17. Види і цілі кар'єри. Професійна і внутрішньо організаційна кар'єра.
18. Планування кар'єри.
19. Етапи кар'єри.
20. Принципи і методи роботи з резервом. Джерела формування резерву.
21. Психологічні особливості теорії поведінки особистості.
22. Поняття та завдання атестації персоналу. Організація і методи атестації.
23. Етапи проведення атестації.
24. Необхідність і цілі оцінки персоналу в організації. Оцінка праці та результатів праці.
25. Мотивація і стимулювання трудової активності персоналу.

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ

1. Передумови розвитку теорії стратегічного управління. Концепція стратегічного управління.
2. Стратегічні рішення на підприємствах та фактори впливу на їх прийняття.
3. Ключові гіпотези стратегічного управління.
4. Передумови для прийняття стратегічних рішень у процесі управління підприємством.
5. Корпоративний, діловий, функціональний та операційний рівні стратегічних рішень.
6. Характерні риси стратегій підприємства. Загальна типологія стратегій за рівнями стратегічних рішень.
7. Виробнича стратегія підприємства та їх класифікація.
8. Стратегії управління персоналом.
9. Стратегії підприємств на іноземних ринках.

10. Основні етапи стратегічного управління: стратегічне планування, стратегічний аналіз; стратегічний вибір; реалізація стратегії.
11. Місія підприємства та правила її формулювання в процесі стратегічного управління підприємством.
12. Поняття «сильних» і «слабких» сигналів зовнішнього середовища в процесі стратегічного управління підприємством.
13. Поняття «портфель підприємства» у стратегічному управлінні та мета його розробки. Сутність портфельної стратегії підприємства
14. Умови реалізації стратегії, пов'язані з управлінською структурою, організаційною культурою та персоналом підприємства.
15. Мета та завдання стратегічного контролю в управлінні діяльністю підприємства.

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

1. Сутність, об'єкти, суб'єкти і рівні розвитку МЄВ. Значення міжнародних економічних
2. відносин на сучасному етапі.
3. Нерівномірність соціально-економічного розвитку країн світу та їх типологія.
4. Регіональний принцип групування і головні регіональні групи країн світу.
5. Поняття середовища МЄВ, його структура і особливості.
6. Зростання ролі міжнародної торгівлі (МТ) на сучасному етапі.
7. Міжнародні товарні біржі, їх вплив на міжнародну торгівлю.
8. Значення світового ринку послуг, передумови його формування..
9. Особливості розвитку зовнішньоторговельної політики держав. Протекціонізм і лібералізація торгівлі.
10. Тарифне регулювання зовнішньої торгівлі.
11. Нетарифні методи регулювання зовнішньої торгівлі.
12. Роль СОТ в регулювання міжнародних торговельних відносин.
13. Сутність міжнародної економічної інтеграції (МЕІ), фактори її розвитку.
14. Об'єктивні передумови, політичні і економічні цілі, основні етапи розвитку європейської економічної інтеграції.
15. Співробітництво Україна-ЄС. Переваги та недоліки ПВЗВТ Україна-ЄС.
16. Загальні передумови розвитку міжнародної інвестиційної та виробничої діяльності.
17. Види зарубіжних інвестицій. Іноземні інвестиції в економіці України.
18. ТНК - головні суб'єкти міжнародної виробничої та інвестиційної діяльності, їх суттєвість і еволюція, сучасна стратегія.
19. Передумови розвитку міжнародної підприємницької діяльності її Україні.
20. Поняття міжнародної міграції робочої сили, її економічна природа, рушійні сили і етапи розвитку.
21. Проблеми трудової міграції і ринку робочої сили в Україні.
22. Національні, міжнародні і світова валютні системи, їх сутність і елементи.
23. Міжнародний кредит, його роль у світовій економіці, функції у сфері зовнішньоекономічних зв'язків.
24. Особливості ведення переговорів з представниками країн Західної Європи, США та Азії.
25. Регіональна політика України в сфері зовнішньоекономічної діяльності

ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

1. Суть зовнішньоекономічної діяльності. Правові основи та принципи здійснення ЗЕД.
2. Режими регулювання ЗЕД.
3. Органи державного регулювання ЗЕД.
4. Роль недержавних органів у регулюванні ЗЕД

5. Характеристика основних показників розвитку зовнішньоекономічної діяльності країни
6. Етапи та характеристика сучасного стану ЗЕД України
7. Тарифне регулювання ЗЕД. Сутність мита та митного тарифу.
8. Митні режими та методи розрахунки митної вартості.
9. Квотування та ліцензування зовнішньоекономічних операцій.
10. Технічні бар'єри у регулюванні ЗЕД.
11. Внутрішні податки та збори. ПДВ. Акциз.
12. Роль міжнародних організації у регулюванні ЗЕД
13. Організація управління зовнішньоекономічною діяльністю на підприємствах
14. Система показників ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства
15. Класифікація і характеристика форм виходу підприємств на зовнішні ринки.
16. Стратегії виходу підприємств на зовнішні ринки
17. Етапи й умови укладання зовнішньоекономічних контрактів.
18. Організація та техніка міжнародних комерційних переговорів.
19. Типова структура зовнішньоекономічного контракту. Характеристика умов контракту
20. Зовнішньоторговельна ціна: сутність, поняття, функції, класифікація цін.
21. Міжнародні розрахунки в ЗЕД.
22. Класифікація ризиків у сфері зовнішньоекономічної діяльності.
23. Методи страхування ризиків у ЗЕД.
24. Базисні умови поставки товарів INCOTERMS -2020
25. Характеристика стану ЗЕД Івано-Франківської області

САМОМЕНЕДЖМЕНТ

1. Основні напрямки самоменеджменту (тайм-, стрес-, ресур-, імпресіон-менеджмент).
2. Основні концептуальні підходи Л.Зайверта.
3. Концепція особистісних обмежень М.Вудкока і Д.Френсіса.
4. Методи планування особистої діяльності менеджера.
5. Раціональний розподіл функцій між керівником та його підлеглими.
6. Делегування повноважень. Основні перешкоди делегуванню.
7. Особливості часу як ресурсу. Тайм-менеджмент.
8. Технологія проведення нарад і зборів, класифікація та основні функції переговорів.
9. Об'єктивні основи виникнення і розвитку управлінської праці.
10. Основні вимоги до організації робочого місця менеджера.
11. Конфлікти у діяльності менеджера: сутність і види.
12. Фактори впливу соціального оточення на формування професійно важливих якостей менеджера.
13. Авторитет керівника: суб'єктивна і об'єктивна значимість.
14. Формування професійно-ділових та адміністративно-організаційних якостей менеджера.
15. Розвиток соціально-психологічних та моральних якостей менеджера.

ОПЕРАЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

1. Поняття операційної (виробничої) діяльності підприємства. Роль виробництва в економічній системі.
2. Операційний (виробничий) процес та його складові.
3. Місце і роль операційного менеджменту в системі менеджменту організації.
4. Особливості та властивості операційної системи. Операційна система як об'єкт управління.

5. Особливості праці операційних менеджерів. Робоче середовище та умови праці.
6. Напрями підвищення рівня якості продукції підприємства та його операційного менеджменту. Стандарти якості.
7. Якість як фактор забезпечення конкурентних переваг продукції.
8. Сутність операційних стратегій та етапи їх розробки.
9. Вплив факторів внутрішнього середовища організації на формування операційних стратегій.
10. Проектування операційної системи: сутність, цілі та етапи. Склад факторів та критеріїв проектування операційної системи.
11. Сутність проектного підходу до управління організацією. Основні завдання та функції управління проектами.
12. Роль та значення операційної інфраструктури в процесі інноваційного розвитку підприємств.
13. Основні положення управління поточним функціонуванням операційної системи.
14. Завдання та функції оперативного управління виробництвом.
15. Розробка стратегічних, тактичних та оперативних планів експортно-імпоротної діяльності підприємства за формами "товар-країна" та "країна-товар".

ЛОГІСТИКА

1. Сутність логістичного підходу в економіці. Функції та завдання логістики.
2. Матеріальні потоки як основний об'єкт логістичного управління. Логістичний потік і запас.
3. Перелік та характеристика елементів логістики. Методичне забезпечення ефективної взаємодії елементів логістики.
4. Логістичні процеси, операції, функції, системи та ланцюги.
5. Поняття про логістичні системи. Властивості, структура та види логістичних систем.
6. Мета, функціональні сфери та основні завдання виробничої логістики. Логістичні виробничі системи.
7. Завдання, функції та організація логістики постачання. Основні підходи щодо вибору постачальника.
8. Логістичний процес на складі. Система складування та організація переробки вантажів.
9. Сутність, види та функції запасів. Нормування та оптимізація запасів.
10. Організація розподільчої логістики. Концепція логістичного центру дистрибуції.
11. Сутність і завдання транспортної логістики. Системи поставки вантажів.
12. Методологічні підходи визначення економічної ефективності логістики. Економічна ефективність логістичних систем підприємства.
13. Економічний зміст, завдання, функції та принципи розподільчої логістики.
14. Сутність і завдання транспортної логістики.
15. Міжнародні логістичні системи. Завдання міжнародної логістики.

МАРКЕТИНГ

1. Сутність маркетингу і його визначення.
2. Концепції управління маркетингом.
3. Сутність поняття "попит". Види попиту.
4. Визначення поняття "товар". Маркетингова класифікація товарів.
5. Послуги та їх особливість. Маркетингова класифікація послуг.
6. Специфіка послуги як товару. Види послуг.
7. Стратегічне і тактичне завдання маркетингу.
8. Види маркетингу. Ознаки й види сучасного маркетингу.

9. Сутність і значення сегментації ринку.
10. Маркетингова інформаційна система.
11. Суть маркетингової товарної політики та її структура.
12. Поняття та основні елементи конкурентоспроможності.
13. Життєвий цикл товару.
14. Товарна номенклатура та товарний асортимент.
15. Ціноутворення на різних типах ринків.

АДМІНІСТРАТИВНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

1. Історичні передумови й еволюція адміністративного менеджменту.
2. Класична адміністративна школа.
3. Сучасні підходи до адміністративного менеджменту.
4. Основні категорії адміністративного менеджменту.
5. Адміністрація як орган адміністративного управління і суб'єкт адміністративного менеджменту.
6. Менеджер-адміністратор як ключовий елемент системи адміністративного управління і суб'єкт адміністративного менеджменту.
7. Сутність і значення процесу адміністративного менеджменту.
8. Адміністративне планування: сутність, принципи, рівні.
9. Організація структури адміністрації підприємства. Повноваження, обов'язки і відповідальність працівників адміністрації підприємства.
10. Форми мотивування адміністративних працівників.
11. Контроль діяльності апарату управління: види, особливості, принципи.
12. Особливості адміністративних методів управління.
13. Організація виконання управлінських рішень. Контроль за виконанням управлінських рішень.
14. Основні види поділу та кооперування праці в організації діяльності державних службовців.
15. Характеристика державного апарату та апарату державного управління. Специфічні ознаки апарату державного управління.

ЕКОНОМІКА І ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВА

1. Місце і роль підприємства в сучасній економічній системі.
2. Підприємство як самостійний суб'єкт господарювання. Види та організаційні форми підприємств.
3. Виробнича потужність. Суть виробничої потужності. Формула для визначення середньорічної потужності.
4. Показники, що характеризують рух, стан та використання виробничої потужності за відповідний період.
5. Статут підприємства. Сутність господарської діяльності та державна реєстрація суб'єктів господарювання.
6. Регулювання господарської та підприємницької діяльності в Україні.
7. Поняття й організація управління діяльністю підприємства. Сучасні принципи управління підприємством.
8. Загальні функції управління підприємством, їхня характеристика.
9. Характеристика організаційних структур управління підприємством.
10. Сучасна кадрова політика підприємств і організацій.
11. Структура основних фондів підприємства і фактори, що на неї впливають.
12. Собівартість продукції. Структура собівартості продукції. Види собівартості продукції.
13. Сутність і види прибутків підприємства. Порядок їх визначення.

14. Критичний обсяг випуску продукції. Його суть. Методика розрахунку точки безбитковості підприємства.
15. Сутність економічної безпеки підприємства. Головна мета і основні функціональні цілі економічної безпеки підприємства.

**Типові практичні завдання
до комплексного екзамену за фахом**

**для студентів IV курсу спеціальності 073 Менеджмент ОП Менеджмент
зовнішньоекономічної діяльності
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти**

Ситуаційне завдання 1.

При проведенні експортної поставки пиломатеріалів українською фірмою в Угорщину в зовнішньоекономічному контракті в розділі умови поставки значилось " ..... товар поставляється на на умовах ДАФ кордон України".

Після відвантаження та транспортування товару у української фірми виникли проблеми щодо .....

Поясніть причину, а також наслідки виникнення таких проблем.

Ситуаційне завдання 2.

Українська фірма отримала запрошення на засідання арбітражного суду у зв'язку з не виконанням свої зобов'язань. Як пізніше виявилось український імпортер отримав FCO (Full Commercial Offer) повну комерційну пропозицію.

Поясніть причину судового позову до української фірми.

Ситуаційне завдання 3.

При проведенні експортних поставок до Угорщини пиломатеріалів до української фірми були висунуті претензії щодо кількості та якості відправленого товару.

Яким чином є можливість запобігти вищевказаним ситуаціям?

Ситуаційне завдання 4.

При відвантаженні товару на умовах ФОБ в коносаменті відсутня відмітка C/L (cleared on board). Поясніть причину відсутності такої відмітки.

Ситуаційне завдання 5.

Українська фірма відвантажує пиломатеріали. За результатами прийомки товару іноземний партнер не погоджується щодо кількості та якості відвантаженого товару. Відповідно на рахунок української фірми поступила сума на 12 000 євро менше від суми інвойсу.

Поясніть наслідки дій іноземної фірми по відношенню до української фірми.

Ситуаційне завдання 6.

Українська фірма уклала імпортний контракт на поставку косметики. В процесі виконання контракту виникла необхідність внесення оперативних змін по відношенню до контрактних цін. Які Ви можете запропонувати варіанти вирішення цієї проблеми, а також представте варіант відповідного розділу контракту.

Ситуаційне завдання 7.

Товар поставляється в Україну на умовах СІФ (порт Німеччина). Які документи необхідно представити транспортному агенту перевізником для отримання товару в порту Німеччини.

Ситуаційне завдання 8.

Українська фірма проводить поставку обладнання на Кубу. Зовнішньоекономічна угода укладена в доларах США. Представте розділ міжнародного контракту, який стосується розрахунків.

Ситуаційне завдання 9.

Товар поставлявся на умовах СІФ (порт Марсель). При нез'ясованих обставинах транспортне судно затонуло. Чи отримає страхову суму експортер, і в яких межах?

Ситуаційне завдання 10.

В зовнішньоекономічному контракті розрахунки передбачені в євро, а ціна вказується в американських доларах. Представте відповідний розділ контракту.

Ситуаційне завдання 11.

При виконання міжнародного контракту виникли форс-мажорні обставини. Чи є зміст сторонам продовжувати виконання своїх обов'язків по цьому контракту. Яким чином фіксуються, підтверджуються такі форс-мажорні обставини.

Ситуаційне завдання 12.

Українська фірма проводить переговори щодо підписання міжнародного договору по поставці продукції на Україну. Іноземний партнер пропонує використати банківський переказ. Які форми банківського переказу вигідні для використання українською фірмою.

Ситуаційне завдання 13.

Американська та французька фірма уклали угоду про постачання виноматеріалів на ринок США. після підписання угоди курс американського долара до євро змінився знецінився на 8%. Які Ви пропонуєте механізми виходу з такої ситуації та відповідно запобігання зміни вартості валюти.

Ситуаційне завдання 14.

Австралійська фірма та компанія з України домовились про постачання до Австралії гранітних слябів. При проведенні переговорів методом платежу запропоновано документарний акредитив. Представте відповідний розділ контракту про проведення платежу за допомогою документарного акредитиву. Поясніть чому відповідний вид документарного акредитиву є найбільш вигідним для української фірми.

Ситуаційне завдання 15.

Українська фірма імпортує нафту з Персидської Затоки. Засобом платежу обраний документарний акредитив. Який вид документарного акредитиву Ви пропонуєте для використання і поясніть чому?

Ситуаційне завдання 16.

При експорті кави з Бразилії до Франції покупцю був виставлений рахунок на суму 100 000 доларів США. Виставлений рахунок був покритий на суму 92 000 доларів США. Поясніть причини відмінності виставленого рахунку, а також причини відсутності мотиву з боку експортера щодо позову в арбітражний суд.

Ситуаційне завдання 17.

При транспортуванні вантажу відбулося його пошкодження, що призвело до певних втрат його функціонального призначення. Поясніть міру відповідальності сторін, якщо товар транспортується на умовах DAT (місце призначення вказане).

Ситуаційне завдання 18.

При проведенні переговорів щодо постачання українських товарів українській стороні було запропоновано погодитися на умовах DDP (місце розташування складу Покупця). Поясніть причину відмови української сторони від такої пропозиції.

Ситуаційне завдання 19.

Українська фірма отримала по факсу повну комерційну пропозицію (Full Commercial Offer). Секретар поставила отриманий вищевказаний документ на підпис директора. Після

візування директором підприємства іноземна компанія попросила надіслати підписаний документ по факсу та надіслати оригінал поштою. Поясніть причину судового позову іноземної компанії до української фірми.

Ситуаційне завдання 20.

Українська фірма експортує пиломатеріали. Які умови доставки найбільш вигідні для української фірми, за умови, що товар постачається морським транспортом, а розрахунок проводиться за допомогою L/C.

Ситуаційне завдання 21.

При проведенні експорту цементу українська фірма уклала угоду на загальну вартість 750 000 дол.США та к-сть 3400 мт. Поставка цементу проводилася двома партіями-пароплавами, відповідно 1500 мт. та 1850. Поясніть у зв'язку з якою причиною іноземна компанія виставила претензію українській фірмі та яким чином можна було запобігти таким наслідкам.

Ситуаційне завдання 22.

Українська туристична база уклала угоду з німецьким туристичним підприємством на предмет відпочинку німецьких туристів в Україні. Поясніть можливість та процедуру розрахунку за допомогою документарного акредитиву.

Ситуаційне завдання 23.

Виробниче підприємство з України постачає металеві труби з порту Одеса в порт Салоніки (Греція). Базисна умова постачання визначена як FOB Одеса (Incoterms 2020).

У чому особливість розподілу ризиків і витрат при поведенні транспортних операцій між продавцем і покупцем? Як повинні бути сформульовані транспортні умови контракту?

Ситуаційне завдання 24.

Між німецькою фірмою і українським покупцем укладений контракт на постачання соєвої олії в Україну на умовах EXW Берлін (ІНКОТЕРМС 2020). Транспортні умови, погоджені в контракті, передбачали, що постачання товару відбувається відповідно до інструкцій, які покупець передає по факсу продавцю не пізніше 14 днів до початку постачання. Крім того, навантаження товару повинне здійснюватися в чисті цистерни, що надає покупець. Товар був підготовлений до відправлення в погоджений термін. Але постачання не було здійснено через відсутність придатних до перевезення олії цистерн із вини покупців.

Поясніть, чи існують у цій ситуації підстави для передчасного переходу ризиків і витрат від продавця до покупця.

Ситуаційне завдання 25.

При укладанні контракту на постачання устаткування із Мілана на умовах CIF порт Одеса (ІНКОТЕРМС 2020) покупець наполягав на використанні в його умові положення про те, що право власності на товар переходить від продавця до покупця в момент вивантаження товару в порту призначення, тобто в Одесі.

Поясніть, чи є вимога покупця правомірною. Які можливі варіанти вирішення даної ситуації?

Задача 1.

Визначте показник інтенсивності обороту за наймом і інтенсивність обороту за вибуттям, якщо:

- середньоспискова чисельність персоналу за рік – 1920 осіб;
- чисельність прийнятих за рік – 178 осіб;

кількість вибулих за рік з різних причин – 90 осіб

Задача 2.

Визначте коефіцієнт постійності, якщо:

- чисельність працівників, що є в списках організації протягом всього періоду – 1300 осіб;
- середньоспискова кількість персоналу за рік – 1180 осіб.

Задача 3.

Визначте коефіцієнт постійності, якщо:

- чисельність вибулих за період з усіх причин – 50 чол.;
- інтенсивність обороту за вибуттям – 0,04;
- чисельність працівників, що є в списках організації протягом всього періоду – 1300 осіб.

Задача 4.

Ви – менеджер з набору та використання персоналу ЗАТ «Фірма Меблі». Під час аналізу фінансового звіту за даний рік у ЗАТ «Фірма Меблі» було виявлено значне зниження обсягу збуту (у порівняльних цінах), що було обумовлено зменшенням купівельної спроможності населення, недостатньою сумою обігових коштів, зниженням товарних запасів.

Керівництвом підприємства було прийнято рішення щодо підвищення ефективності комерційної діяльності підприємства, оцінки кваліфікації персоналу, проведення атестації робітників комерційного відділу підприємства з метою ефективного його розставлення, мотивації та розвитку.

Завдання до ситуації:

1. Проведіть аналіз структури персоналу підприємства (за віком, освітою та категоріями персоналу).
2. Охарактеризуйте кваліфікацію персоналу підприємства.

Інформаційне забезпечення завдання:

Таблиця 1

Кадровий склад ПАТ «Фірма «Меблі», осіб

Категорії персоналу	Попередній рік	Звітний рік
1. Адміністративно-управлінський персонал	38	29
2. Торговельно-оперативний персонал	295	287
3. Допоміжний персонал	74	69
Разом:	407	385

Таблиця 2

Характеристика працівників ПАТ «Фірма Меблі» за віковим критерієм і освітою, осіб

Вік, років	Працівники з вищою освітою		Працівники із середньою спеціальною освітою		Працівники із середньою освітою	
	попередній рік	звітний рік	попередній рік	звітний рік	попередній рік	звітний рік
До 30	6	5	52	49	8	9
30-45	18	14	94	91	7	5
45-55	25	27	70	69	40	35
Понад 55	16	13	54	48	17	20

Таблиця 3

Чисельність працівників, які мають необхідну освіту та необхідний досвід у ПАТ «Фірма Меблі»

Показники	Роки	Відхилення
-----------	------	------------

	попередній рік	звітний рік	
Середньооблікова чисельність працівників	65	54	-11
Чисельність працівників, які мають необхідну освіту	54	44	-10
Чисельність працівників, які мають необхідний досвід	45	36	-9

Задача 5.

Обчислити потребу в робітниках цеху, якщо:

- виробнича програма – 1000 одиниць;
- незавершене виробництво – 50 одиниць;
- трудомісткість одного виробу – 20 хвилин;
- коефіцієнт виконання норм часу – 1,1;
- фонд робочого часу 1 робітника – 450 годин;
- коефіцієнт перерахування явочної чисельності у спискові – 1,1.

Задача 6.

Обчислити потребу в робітниках, якщо:

- виробнича програма – 2200 одиниць;
- трудомісткість 1 виробу – 0,5 год.;
- час щодо зміни залишків незавершеного виробництва – 100 год.;
- час щодо виконання одиниці продукції за технологією – 0,6 год.;
- середньоспискова чисельність персоналу фірми за попередні роки – 22 особи;
- середньодобова явочна чисельність персоналу фірми за попередні роки – 20 осіб;
- фонд робочого часу 1 робітника – 400 год.

Задача 7.

Зовнішня торгівля України у 2019 р. характеризувалась такими даними (млрд. дол. США):

Показник	Країни ЄС	Інші країни	Разом
Експорт товарів	25 255	16 706	?
Імпорт товарів	23 367	15 930	?

Розрахуйте щодо кожної групи країн:

- А. Торгове сальдо.
- Б. Торговий оборот.
- В. Відносну частку країн ЄС в українському експорті та імпорті.
- Г. Відносну частку інших країн в українському експорті та імпорті

Задача 8.

Обчислити чисельність адміністративно-управлінського персоналу фірми, якщо:

- сумарний час виконання організаційно-управлінських робіт складає – 3000 годин;
- коефіцієнт витрат часу на додаткові роботи – 1,3;
- коефіцієнт втрат часу на відпочинок – 1,12;
- коефіцієнт перерахування чисельності (явочної у спискову) – 1,1;
- фонд робочого часу одного працівника за місяць – 160 годин.

Задача 9.

Перевірити відповідність фактичної чисельності адміністративно-управлінського персоналу

фірми, якщо:

- сумарний час виконання організаційно-управлінських робіт, згідно хронометражу, складає 3200 годин;
- тривалість робочої зміни одного працівника – 8 год.;
- середньомісячна кількість робочих днів – 22 доби;
- коефіцієнт втрат часу на додаткові роботи – 1,4;
- коефіцієнт втрати часу на відпочинок – 1,12;
- коефіцієнт перерахунку явочної чисельності у спискову – 1,1;
- час, необхідний на інші роботи, які не враховані у планових розрахунках – 220 год.;
- фактична чисельність адміністративного персоналу – 30 осіб.

Задача 10.

Ви є керівником відділу ЗЕД вітчизняного підприємства «ІНТЕЛКОМ». За умовами контракту, складеними 15 жовтня 2020 року, між Вашою фірмою, яка є Покупцем, та LTD «AURORA», Німеччина, що є Продавцем, необхідно доставити продукцію у м. Івано-Франківськ, яке знаходиться на відстані 1341 км. від Продавця.

Вам відомо наступні дані.

- Предмет контракту: набори LEGO в кількості 500 штук.
- Загальна сума контракту: 750 000 грн.
- Умови поставки: DAP, м. Івано-Франківськ згідно правил “Incoterms”.
- Сума послуг з транспортування та вантажно-розвантажувальних робіт: 50 грн. за 1 км.
- Сума страхування: 5 % вартості контракту.
- Митні витрати: 10 % вартості контракту.

1. Визначіть, які витрати несе Продавець за вищевказаними умовами поставки DAP? Розрахуйте ці витрати.

2. Якою є ціна ExW контракту? Чим вона відрізняється від ціни за умов DAP?

3. Визначити ціну ExW одиниці продукції по вищевказаному контракту

Задача 11.

В таблиці подано дані щодо ВВП, експорту та імпорту країн світу. Розрахувати їх ЗТО, експортну, імпортну та зовнішньоторговельну квоти, зроб висновки щодо відкритості їх національних економік.

	ВВП, млрд.дол. США	Експорт, млрд.дол. США	Імпорт, млрд.дол.США
США	20 807	1, 437	2, 480
Канада	1 564	461,8	436,7
Велика Британія	2 787	468,7	645,7

Задача 12.

Вартість ввезеного до України товару за контрактом становить 230 тис. дол. США. Витрати на транспортування залізничним транспортом встановлені в розмірі 3 дол. за 1 км. Відстань до українського кордону – 945 км. Ставка ввізного мита 20%, ставка акцизу 15%. Визначити митну вартість увезеного товару і розмір митних платежів

Задача 13.

На адресу країнської фірми ТОВ «Агро» надійшов вантаж з Туреччини – апельсини – 20000 кг. Вага товару з урахуванням первинної упаковки – 20250 кг. Митна вартість – 55450, 00 грн. Ставка мита 0,3. євро за 1 кг. Курс євро 30, 107470 грн. за 1 євро. Нарахуйте увізне мито.

Задача 14.

Підприємство ввозить в Україну автомобіль, вартістю 13 000 доларів США. Вартість транспортування, страхування та брокерські послуги становлять 520 доларів США. Об'єм циліндрів двигуна 1590 см³.

Задача 15.

Необхідно визначити податки, які сплатить підприємство: 1. Суму акцизного податку. 2. Суму ввізного мита 3. Суму ПДВ. Вихідні дані: Курс НБУ на день оформлення вантажно-митної декларації становив 27,42 грн. за 1\$. Ставка акцизного податку - 0,1 євро за 1 см³. Ставка специфічного ввізного мита 0,15 євро за 1 см³. Курс євро: 33,19 грн. за 1 євро на день оформлення вантажно-митної декларації.

Критерії оцінювання студентів під час комплексного екзамену за фахом

Особливістю проведення іспиту є наявність екзаменаційних білетів з 30 варіантів. Екзаменаційні білети до комплексного держаного іспиту за фахом складаються з 3 теоретичних та 1 практичного завдання.

Рівень знань під час екзамену оцінюється за такою шкалою:

«відмінно» – коли робота містить повністю вірні відповіді на запитання; студент демонструє знання навчально-методичної літератури, законодавчих і нормативних актів, наводить узагальнення і висновки; рішення задачі правильне, обґрунтоване, зроблені відповідні висновки; робота акуратно оформлена;

«добре» – коли робота написана на рівні вимог "відмінно", але студентом допущені незначні помилки у формулюванні термінів, категорій; допущені деякі помилки в розрахунках задачі, які не є грубими;

«задовільно» – коли робота містить неправильну відповідь на одне запитання або на 2 запитання дані малообґрунтовані та невичерпні відповіді, також допущені помилки в розрахунках задач, які не є грубими; або теоретичні питання висвітлені повністю, проте є грубі помилки у розв'язку задачі;

«незадовільно» – коли робота містить неправильні чи неповні відповіді на всі запитання, допущені грубі помилки у розрахунках задачі або студент не зробив спроби розв'язати задачу.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
80 – 89	B	добре
70 – 79	C	
60 – 69	D	задовільно
50 – 59	E	
26 – 49	FX	незадовільно
0-25	F	

Рекомендована навчально-методична література:

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV // Офіційний вісник України. – 2003. – № 11. – С. 303–458.
2. Конституція України (Основний Закон України).
3. 2. Закон України “Про підприємства в Україні” (зі змін. Та допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 24, 36; 1992. — № 17; 1992. — № 38, 39; 1993. — № 7, 11, 13, 17, 19, 24, 26, 27, 29; 1994. — № 3, 38; 1995. — № 13, 14.
4. 3. Закон України “Про підприємництво” (зі змін. та допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 14; 1992. — № 48, 51; 1993. — № 30; 1994. — № 3, 28, 40, 49; 1995. — № 7, 10, 14.
5. 4. Закон України “Про захист прав споживачів” // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 30.
6. 5. Кодекс Законів України про працю. — К.: Укр. видав. група, 1995. — 190 с.
7. Балановська Т.І., Гоголя О.П., Троян А.В. Менеджмент: навчальний посібник. Київ:ЦП «Компринт», 2017. - 465 с.
8. Балановська Т.І., Гоголя О.П., Троян А.В. Словник-довідник з управління персоналом. Київ: ЦП «Компринт», 2017. - 516 с.
9. Божидарнік Т.В., Василик Н.М. Креативний менеджмент: навчальний посібник. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2014. - 498 с.
10. Бондарчук О. Ситуаційний менеджмент Київ: Центр навчальної літератури, 2019. -326 с.
11. Виноградський М., Виноградська А., Шканова О. Організація праці менеджера. Навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2012. - 504 с.
12. Гоголя О.П., Харенко Г.А. Менеджмент діяльності підприємств на ринку товарів і послуг. Навчальний посібник. Київ. 2018. - 410 с.
13. Гуменник В.І., Копчак Ю.С. Менеджмент організацій: Навч. посіб. / Гуменник В.І., Копчак Ю.С. — К., 2012. — 503 с.
14. Капінос Г.І., Бабій І.В. Операційний менеджмент Навчальний посібник. - К.: Центр навчальної літератури, 2017. – 352 с.
15. Коваленко О, Федоренко В., Мошек Г. Менеджмент організації. Теорія та практика. Навчальний посібник. - К.: Центр навчальної літератури, 2019. – 808 с.
16. Кокарев М. Основи менеджменту. Шпаргалка для студента №4 – К.: Торсінг, 2011. – 32с.
17. Кучеренко Д. Г. Менеджмент. Курс лекцій. 2-ге видання / Д.Г. Кучеренко. – Київ: Центр учбової літератури, 2020. - 184 с.
18. Мазур В. С. Навчально-методичний комплекс “Менеджмент: теорія і практика”– Тернопіль : ТНЕУ, 2015. – 200 с.
19. Маркіна І.А. Контролінг для менеджерів. [текст] навч. посібник. / : І.А. Маркіна, О.М. Таран-Лала, М.В. Гунченко – К.: «Центр учбової літератури», 2013. - 304 с.
20. Мотивуючі функції лідерства та їхня реалізація в управлінні розвитком регіону / М.А. Йохна, В. В. Стадник // Управлінське лідерство: виклики сьогодення : колект. монографія / за заг. ред. В. В. Толкованова. – Хмельницький : ПП Мельник А. А.,2013. – С. 45–74.
21. Управління персоналом: підручник [В.М. Данюк, А.М. Колот, Г.С. Суков та ін.]: за заг. та наук. ред. к.е.н., проф. В.М. Данюка. – Вид. 2-ге, зі змінами. – К.: КНЕУ; Краматорськ: НКМЗ, 2014. – 666 с.
22. Менеджмент персоналу: практикум [В.М. Петюх, Б.Г. Базилюк, О.О. Герасименко та ін.]; за наук. ред. канд. екон. наук, доц. Герасименко О.О. – К.: КНЕУ, 2014. – 380 с.
23. Колот А.М. Мотиваційний менеджмент: підручник / А.М. Колот, С.О. Цимбалюк. – К.: КНЕУ, 2014. – 479 с.
24. Економіка праці та соціально-трудова відносини: підручник / [А. М. Колот, О. А. Грішнова, О. О. Герасименко та ін.] ; за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. А. М. Колота. — К.: КНЕУ, 2012. — 711 с.

25. Соціальна відповідальність: теорія і практика розвитку: монографія / [А.М. Колот, О.А. Грішнова та ін.]; за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. А.М. Колота. – К.: КНЕУ, 2012. – 501, [3] с.
26. Суков Г.С., Турик І.Я. Управление развитием персонала на машиностроительном заводе. Теория и практика: Монография / Под науч. ред. В.М. Данюка. – К.: КНЕУ, 2015. – 232 с.
27. Селютін В. М., Яцун Л. М. Управління персоналом: Практикум [Електронний ресурс] : навч. посібник. – Харків: ХДУХТ 2018. – 188 с.
28. Цимбалюк С.О. Технології управління персоналом: навч. посіб. / С.О. Цимбалюк. – К.: КНЕУ, 2011. – 399 с.
29. Управління персоналом: Навчальний посібник. / Т.І. Балановська, О.П. Гоголя, Н.І. Драгнева, К.П. Драмарецька, А.В. Троян. - 2-ге вид. - Київ: ЦП «КОМПРИНТ», 2018. - 417 с.
30. Дяків О. П., Островерхов В. М. Управління персоналом : навчально-методичний посібник (видання друге, переробл. і доповнено). – Тернопіль : ТНЕУ, 2018. – 288 с.
31. Кодекс законів України про працю. – К., 2018. [Електронний ресурс] : режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
32. Міжнародна економіка та міжнародні економічні відносини : практикум : навч. посіб. / В.В. Козик, Л.А. Панкова, Ю.В. Огерчук, О.Ю. Григор'єв, А.О. Босак. – 3-є вид., переробл. і доповн. – К. : Знання, 2016. – 583 с.
33. Босак А.О. Міжнародна економіка : теоретичні та прикладні аспекти : навч. посібник / А.О. Босак, О.Ю. Григор'єв, Л.І. Чернобай, О.С. Скибінський. – Львів : Міські інформаційні системи, 2015. – 245 с.
34. Міжнародна економіка та міжнародні економічні відносини: навч. посібник / А.О. Босак, О.Ю. Григор'єв, Ю.В. Малиновський, В.П. Далик. – Львів: СТ «Міські інформаційні системи», 2017. – 365 с.
35. Патица Н.І. Міжнародні економічні відносини / Н. І. Патица, О.В. Мартинюк, Д.Г. Кучеренко: Навч. посіб. - Київ: ЦУЛ, 2014. - 560 с.
36. Амеліна І.В. Міжнародні економічні відносини / І. В. Амеліна, Т. Л. Попова, С.В. Владимиров – К.: Центр учбової літератури, 2013. — 256 с.
37. Міжнародна економіка : навчальний посібник / За ред. С.В. Фомішин ; Авт. кн. А.П. Румянцев, О.М. Дудченко, О.Є. Лугінін, Л.О. Бетехтіна, др. – Львів : Новий Світ2000, 2012 . – 445 с.
38. Міжнародна економіка : навчальний посібник для вузів / Г.Е. Гронтовська, О.І.Ряба, А.М. Венцурик, О.І. Красновська . – Київ : ЦУЛ, 2014 . – 382 с
39. Міжнародна економіка : підручник для вузів / В.В. Білоцерківець, О.О. Завгородня, В.К. Лебедева, інш. ; За ред. А.О. Задоя, В.М. Тарасевич . – Київ : ЦУЛ, 2012 . – 414 с.
40. Войтко С.В., Гавриш О.А., Згуровський О.М., Нараєвський С.В. Економіка зарубіжних країн. - Київ: КПП ім. Ігоря Сікорського, 2017. — 400 с.
41. Міжнародні економічні відносини: навч. посібник / Ю. Г. Козак, М. А. Засць, Н. В. Притула та інші. – Одеса: «ТОВ.ПЛУТОН», 2016. – 352 с.
42. Сучасні тенденції міжнародних економічних відносин. Економічна інтеграція України у світове господарство: кол. монографія / За ред. І. М. Посохова, П. Г. Перерви, О. Д. Матросова, В. Г. Дюжева, В. О. Матросової. – Харків : НТУ «ХПІ», 2016. – 450 с
43. Міжнародні економічні відносини: практикум [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студ. галузі знань 0305 «Економіка та підприємництво» напряму підготовки 6.030503 «Міжнародна економіка» / В.В. Дергачова, О. М. Згуровський, І.М. Манаєнко; КПП ім. Ігоря Сікорського. – Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2018. – 80 с.
44. Глобальна економіка: Підручник під грифом МОН. [Текст] / Д. Антонюк. І. Бабець, А. Мокій, Б. Головаш [та ін.] За загальною редакцією Д. Антонюка. І. Бабець, А. Мокія. – Запоріжжя: ЗІЕІТ – ФОБ Мокшанов В.В. – 2017. – 612 с.

45. Козак Ю.Г. Транснаціональні корпорації. / Козак Ю.Г. Навчальний посібник. – К.: ЦУЛ, 2011.– 420 с.
46. Світова економіка: підручник / за ред. О.І. Шниркова, В.І. Мазуренка, О.І. Рогача. - К.: ВПЦ "Київський університет", 2018. – 616 с.
47. «Основи зовнішньоекономічної діяльності». Навчальний посібник В.М. Лич, Б.Е. Головаш, та інші. – Видавництво КНУБА. К.: – 2010. – 40 с.
48. Філіпенко А.С. Теорія міжнародної економічної політики: навч.посіб./А.С. Філіпенко. – К.: АКАДЕМВИДАВ, 2013. – 216с.
49. Сучасні тенденції міжнародних економічних відносин. Економічна інтеграція України у світове господарство: кол. монографія / За ред. І. М. Посохова, П. Г. Перерви, О. Д. Матросова, В. Г. Дюжева, В. О. Матросової. – Харків : НТУ «ХП», 2016. – 450 с.
50. Дергачова В.В., Голюк В.Я. Міжнародні кредитно-розрахункові і валютні операції: навч. посіб. – Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2017. – 132 с.
51. Марцінковська О. «Інкотермс-2010» як інструмент регулювання зовнішньоекономічної діяльності / О. Марцінковська, О. Легкий // Економічний аналіз. – 2013. – № 12. – С. 265–268.
52. Рамберг Я. Коментар ІСС до правил Інкотермс 2010. Роз'яснення та практичне використання / Я. Рамберг ; пер. з англійської ТОВ «Асоціація експортерів і імпортерів ЗЕД». – К. : Асоціація «ЗЕД», 2011. – 216 с.
53. Артёмов І.В. Європейська інтеграція України: стан, проблеми, перспективи: зб.наук.статей. Книга 2./ І.В. Артёмов. – Ужгород: ПП «АУТДОР-ШАРК», 2014. – 452с.
54. Дергачова В.В., Голюк В.Я. Міжнародні кредитно-розрахункові і валютні операції: навч. посіб. – Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2017. – 132 с.
55. Куцик П. О. Глобальна економіка: принципи становлення, функціонування, регулювання та розвитку : монографія / П. О. Куцик, О. І. Ковтун, Г. І. Башнянин. – Львів : Видавництво ЛКА, 2015. - 594 с.
56. Рокоча В.В. Геоекономіка та глобальні стратегії українського бізнесу (антикризовий аспект): навчальний посібник/ В. В. Рокоча, Б. М. Одягайло, В. І. Терехов. - К.: Університет економіки та права "КРОК", 2017. - 352 с
57. Тенденції торгівельно-економічної співпраці України та ЄС / І.М. Манаєнко, Д. Путіліна // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. Випуск 3 (08), 2017. С. 10-17.
58. Манаєнко І.М. Міжнародна трудова міграція: тенденції та наслідки для світового господарства // Вісник Донецького національного університету. Серія В: економіка і право. Д.- 2015,
59. Дергачова В.В., Згуровський О.М., Чорній В.В. Проблемні аспекти економічного розвитку України в світогосподарському просторі // Актуальні проблеми економіки та управління. – К.: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2017.
60. Сучасні тенденції міжнародних економічних відносин. Економічна інтеграція України у світове господарство: кол. монографія / За ред. І. М. Посохова, П. Г. Перерви, О. Д. Матросова, В. Г. Дюжева, В. О. Матросової. – Харків : НТУ «ХП», 2016. – 450 с.
61. Глінковська Б. (Glinkowska B.), Чеботарьов Є., Чеботарьов В. Крос-культурні підприємницькі комунікації : навчально-методичний посібник для магістрантів ; Держ. закл. „Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка”. – Старобільськ, 2018. – 120 с
62. Тодорова Н. Ю. Крос-культурний менеджмент: навч. посіб. Донецьк: ДонНТУ, 2008. 330 с.
63. Азарова Ю. Мультикультуралізм і сучасні моделі міжкультурної комунікації / Ю. Азарова // Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія: Культурологія. - 2016. - Вип. 17. - С. 13-19.
64. Льюис Р.Д. Ділові культури в міжнародному бізнесі. Від зіткнення до взаєморозуміння. Київ: Справа, 2011.
65. Шталь Т.В., Доброскок Ю.Б., Тищенко О.О., Проскурніна Н.В., Світлична Ю.О. Глобальна економіка: навчальний посібник Харків: Видавництво «Форт», 2016. – 358 с.

66. Кузьмін О. Є., Пирог О. В., Литвин І. В. Глобальна економіка: навчальний посібник Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2016. - 300 с.
67. Аванесова Н. Е. Стратегічне управління підприємством та сучасним містом: теоретико-методичні засади [Текст] : монографія / Н. Е. Аванесова, О. В. Марченко. – Харків : Щедра садиба плюс, 2015. – 196 с.
68. Азарян О. М. Стратегічне управління маркетинговою діяльністю підприємств машинобудування : монографія / О. М. Азарян ; Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. І. Туган-Барановського. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2011. – 218 с.
69. Андриєнко В. М. Стратегічне управління підприємствами реального сектору економіки : механізми, методи, моделі : монографія / [В. М. Андриєнко та ін.] ; Донецький нац. ун-т. – Донецьк : ДонНУ, 2012. – 155 с.
70. Дикань В.Л., Зубенко В.О., Маковоз О.В., Токмакова І.В., Шраменко О.В. Стратегічне управління: навч. посібник. К.: «Центр учбової літератури», 2019. 272 с
71. Сак Т. В. Стратегія бізнесу : методичні вказівки до практичних робіт. Луцьк : СНУ імені Лесі Українки, 2019. 80 с.
72. Стратегії та технології інноваційного розвитку корпорацій [О. М. Полінкевич та ін.] ; за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. О. М. Полінкевич. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. 415 с.
73. Герасимчук З. В. Стратегічне управління сталим розвитком міст : теорія, методологія, практика : монографія / З. В. Герасимчук, О. В. Середа ; Луц. нац. техн. ун-т. – Луцьк : Вежа-Друк, 2014. – 274 с.
74. Довбня С.Б. Стратегія підприємства. Частина 1: Навч. посібник / С.Б. Довбня, А.О. Найдовська, М.М. Хитько. – Дніпропетровськ: НМетАУ, 2011. – 70 с.
75. Кусумано Майкл А. Стратегії геніїв. П'ять найважливіших уроків від Білла Гейтса, Енді Гроува та Стіва Джобса. [пер. з англ. С. Новікової]. 4-те вид. Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2020. 256 с.
76. Іванова В. В. Планування і контроль на підприємстві: навчальний посібник /В. В. Іванова. – Суми: Університетська книга, 2011. – 443 с.
77. Рокоча В., Одягайло Б., Терехов В. Бізнес-стратегії європейських компаній : навч. посіб. К: ВНЗ "Ун-т економіки та права "КРОК", 2018. 310 с.
78. Стратегічний маркетинг : навч. посіб. / [Я. С. Ларіна та ін. ; за ред. Я. С. Ларіної]. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 363 с..
79. Стратегія підприємства: зміна парадигми управління та інноваційні рішення для бізнесу : колект. монографія / [Наливайко А. П. та ін.] ; за ред. проф. А. П. Наливайка ; Держ. ВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана". К. : КНЕУ, 2015. 398 с
80. Алькема В.Г., Сумець О.М. Логістика. Теорія та практика: навч. посіб. Київ: Професіонал, 2018. 272с.
81. Анікін, Б. А. Логістика виробництва: теорія і практика: підручник і практикум для бакалаврату та магістратури / Б. А. Анікін, Р. В. Сіркишев, В. А. Волочійко; відп. ред. Б. А. Анікін. 2016.
82. Бауэрсокс Д., Клосс Д. Логистика: интегрированная цепь поставок. Москва: Олимп-Бизнес, 2017. 640с.
83. Денисенко М.П., Левковець П.Р., Михайлова Л.І., Кириченко О.А., Лаптев С.М. Організація та проектування логістичних систем : підручник. К. : ЦНЛ, 2016. 336 с.
84. Ільченко Н.Б. Логістичні стратегії в торгівлі : монографія / Н.Б. Ільченко. – Київ : Київ. нац. торг. екон. ун-т, 2016. – 432 с.
85. Комеліна О. В. Проектування логістичних систем: навч. посібник / О. В. Комеліна, Л. М. Болдирева, О. В. Гринько. – Полтава: ПолтНТУ, 2015. – 121 с.
86. Крикавський Є. В., Чухрай Н. І., Чернописька Н. В. Логістика: компендіум і практикум. Навчальний посібник. – К., Кондор, 2009 р. – 338 с.
87. Крикавський Є.В. Логістика і управління ланцюгом поставок / Є.В.Крикавський, Похильченко О.А., Фертш М. // Навчальний посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2016. – 514 с.

88. Логістика: навч. посіб. [О.М. Тридід, Г.М. Азаренкова, С.В. Мішина, І.І. Борисенко]. – К.: Знання, 2017. –566 с.
89. Організація та планування логістичних систем: підручник ; за ред. проф. М.П. Денисенка, проф. П.Р. Лековця, проф.. Л.І. Михайлової. -К.: Центр учбової літератури, 2015. –336 с.
90. Організація та проектування логістичних систем: Підручник / за ред. проф. М.П. Денисенка, проф. Л.Г. Шморгуна, доц. В.С. Марунича-К.: Мілениум, 2016.-388 с.
91. Посилкіна О.В., Басва О.І., Сагайдак-Нікітюк Р.В., Онищенко Я.Г., Економіка логістики: навч. посіб. для здобувачів вищої освіти, які навчаються за освітньо-професійною програмою «Логістика». Харків : НФаУ, 2018. 251 с.
92. Тюріна Н. М. Логістика [Текст]: Навч. посіб. / Н. М.Тюріна, І. В. Гой, І. В. Бабій. – К.: «Центр учбової літератури», 2015. – 392 с.
93. Тюріна Н. М. Логістика: Навч. посіб. / Н. М.Тюріна, І. В. Гой, І. В. Бабій. – К.: «Центр учбової літератури», 2015. – 392 с.
94. Чухрай Н.І. Логістичне обслуговування: підручник. Львів: Видавництво НУ «Львівська політехніка», 2016. 292с.
95. Швець В.Я., Баранець Г.В. Трансфер інновацій у логістичних системах: навч.пос. Дніпро, НГУ, 2015. 219 с.
96. Кононенко, А. В. Логістика [Текст]: навч. посіб. до виконання практ. робіт / А. В. Кононенко, Ю. О. Романенков, В. П. Гатило. – Харків: Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харків. авіац. ін-т», 2019. – 56 с.
97. Белінський, П. І. Менеджмент виробництва та операцій [підручник] [Текст] / П. І. Белінський. – К. : Центр навчальної літератури, 2015. – 624 с
98. Капінос Г.І. Операційний менеджмент [текст]: навч. посіб. / Г.І. Капінос, І.В.Бабій. – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 352 с.
99. Іванов М.М. Операційний менеджмент: навч. посіб. / М.М. Іванов, П.В. Комазов.– К.: Центр учбової літератури, 2012. – 368 с.
- 100.Васильков В.Г. Організація операційної діяльності підприємства [Електронний ресурс]: підручник / В.Г. Васильков, Н.В. Василькова. – К.: КНЕУ, 2015. – 502 с.
- 101.Васильков В.Г. Організація і управління процесами виробництва: навч. посіб. /В.Г. Васильков, Н.В. Василькова. – К.: КНЕУ, 2011. – 503 с
- 102.Маркіна І. А., Помаз О.М., Помаз Ю.В. Операційний менеджмент : навч. посіб.; Полтав. держ. аграр. акад. Полтава : ПДАА, 2019. 230 с.
- 103.Мартинюк О. А., Серебряннікова Н.І. Менеджмент та адміністративне управління : навч. посіб.;Міжнар. гуманітар. ун-т. - Електрон. текст. дані . Одеса : Гельветика, 2017.
- 104.Операційний менеджмент : навч. посіб. / В. Ю. Припотень [та ін.] ; Приват. ВНЗ "Нікопол. екон.ун-т". Нікополь : Ноулідж, Сєверодонец. від-ня, 2017. 177 с.
- 105.Господарський кодекс України : кодекс від 16.01.2003 № 436-IV // Офіційний вісник України. – 2003. – 28 трав. – № 11. – 462 с.
- 106.Цивільний кодекс України. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 312 с.
- 107.Бойчик І. М. Економіка підприємства : навч. посіб. / І.М.Бойчик.– К. : Кондор-Видавництво, 2016. – 378 с.
- 108.Лойко, В. В. Економіка підприємства : навч. посіб. для студентів напряму підгот. 6.030504 «Економіка підприємства» / В. В. Лойко, Т. П. Макаровська. –К. : КНУТД, 2015. – 267 с.
- 109.Мачкур, А. Є. Економіка і управління підприємством : навч. посіб. для студ. неекон. спец. / А. Е. Мачкур, Л. А. Лещій, З. О. Коваль. – Л. : Львівська політехніка, 2010. – 154 с.
- 110.Попов, О. С. Економіка підприємства : навч. посіб. / О. С. Попов, В. В. Лебедченко, З. В. Каменева, С. В. Косенко. – Х. : ХАІ, 2013. – 175 с.
- 111.Череп, А. В. Економіка підприємства : підручник / А. В. Череп, В. В. Ярмош. – Запоріжжя : ЗНУ, 2014. – 335 с.

112. Шарко, М. В. Економіка підприємства : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М. В. Шарко, Н. В. Мешкова-Кравченко, О. М. Радкевич. – Херсон : Олді-плюс, 2014. – 434 с.
113. Петрович Й.М. Економіка і фінанси підприємств: підручник / Петрович Й.М., Прокопишин
114. Рашкевич Л.М.. – Львів. 2014. – 408с.
115. Гринчуцький, В. І. Економіка підприємства: навч. посіб. / В. І. Гринчуцький, Е. Т. Карапетян, Б. В. Погріщук; Терноп. нац. екон. ун-т. – 2ге вид., перерб. та доп. — К.: ЦУЛ, 2012. – 304 с. – ISBN978-611-01-0309-1.
116. Чайка Г. Л. Самоменеджмент менеджера: навч. посіб./ Г. Л. Чайка. – К.: Знання, 2014. – 422 с
117. Чкан А. С. Самоменеджмент : навч. посібник / А. С. Чкан, С. В. Маркова, Н. М. Коваленко. – Запоріжжя: ЗНУ, 2014. – 84 с.
118. Нетепчук В. В. Самоменеджмент : навч. посібник / В. В. Нетепчук. – Рівне: НУВГП, 2013. – 354 с
119. Лугова В. М. Основи самоменеджменту та лідерства : Навчальний посібник / В. М. Лугова, С. М. Голубев. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. – 212 с.
120. Селютін В. М. Самоменеджмент [Електронний ресурс] : навч. посібник. – Х. : ХДУХТ, 2017. Режим доступу: <http://elib.hduht.edu.ua/bitstream/123456789/2464/1/Самоменеджмент.pdf>
121. Юрик Н. Є. Самоменеджмент : Курс лекцій / Н. Є Юрик. – Тернопіль : ТНТУ імені Івана Пулюя, 2015. – 89 с.
122. Адміністративний менеджмент: навчальний посібник / Н. Я. Михаліцька, М. Р. Верескля, В. С. Михаліцький. Львів: ЛьвДУВС, 2019. 320 с.
123. Балановська Т.І., Гоголюя О.П., Троян А.В. Словник-довідник з управління персоналом. Київ: ЦП «Компринт», 2017. - 516 с.
124. Бородіна О. А., Ходова Я. О. Адміністративний менеджмент : навчальний посібник. Маріуполь : ПДТУ, 2015. 84 с.
125. Гавкалова Н.Л. Класифікація концепцій управління персоналом / Н.Л. Гавкалова, В.Г. Соколов // Бізнес-Інформ. – 2011. – № 9. – С. 168–171.
126. Гордієнко Л. Ю. Адміністративний менеджмент : навчальний посібник Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. 216 с
127. Гуменник В.І., Копчак Ю.С. Менеджмент організацій: Навч. посіб. / Гуменник В.І., Копчак Ю.С. — К., 2012. — 503 с.
128. Гуророва О.О. Адміністративний менеджмент: навч. посіб. / О.О. Гуророва, О.М. Стасенко. - Х., ХНАУ. – 2014. – 383 с.
129. Гуроров О.І., Гуророва О.О., Гуроров А.О. Менеджмент: навчальний посібник. Харків: Друкарня Мадрид., 2020. 342 с.
130. Хрупович С.Є. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: навчальний посібник для студентів усіх форм навчання напряму підготовки 6.030504 «Економіка підприємства / С. Є. Хрупович. – Тернопіль, 2017. – 137 с.
131. Зовнішньоекономічна діяльність: підприємство-регіон [монографія]. / Ю. Г. Козак, Н. В. Притула, О. А. Єрмакова та ін. – К.: Центр учбової літератури, 2016. – 240 с.
132. Чернишова Л. О. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: практикум: навч. посібник / Л.О. Чернишова, В.О. Козуб, Л.Л. Носач та ін. – Харків: Форт, 2017. – 238с.
133. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства [Текст] : навчальний посібник / за заг. ред. д.е.н. Ю.Є. Петруні. – Дніпропетровськ : Університет митної справи та фінансів, 2015. – 331 с.
134. Дахно І. І., Алієва-Барановська В. М. Зовнішньоекономічна діяльність-3 : навч. посібн. / За ред. д.е.н., проф. І. І. Дахна. К. : Центр учбової літератури, 2018. 356 с
135. Гребельник О. П. Основи зовнішньоекономічної діяльності: підручник. 5-те вид., перероб. та допов.; Університет ДФС України. Ірпінь: 2019. 410 с. (Серія «Податкова та митна справа в Україні», т. 128).

- 136.Новак В. О., Мостенська Т. Л., Луцький М. Г., Гуріна Г. С., Ільєнко О. В. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : підручник. Київ : Кондор, 2013. 495 с.
- 137.Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: навчальний посібник за заг. ред. д.е.н. Ю.Є. Петруні. Дніпропетровськ: Університет митної справи та фінансів, 2015
- 138.Козак Ю. Г., Савельєв Є. В. та ін. Зовнішньоекономічна діяльність : навчальний посібник 6-е вид., перероб. та доп. Київ: ЦУЛ, 2019.
- 139.Ганін В. І., Борох С. В. Стратегічні аспекти управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства. Економічний аналіз. Тернопіль, 2018. Том 28. № 3. С. 162-169.
- 140.Вівчар О.І. Основні аспекти підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємств / Оксана Вівчар // Галицький економічний вісник. — 2015. — № 2. — С. 24—30.
- 141.Баценко Л. М. Теорія організації : навч. посіб. / Л. М. Баценко, Р. В. Галенін, М. М. Ксенофонтова ; Сум. нац. аграр. ун-т. - Суми : Мрія, 2016. - 362 с.
- 142.Колосов А. М. Теорія організації : навч. посіб. / А. М. Колосов, Н. В. Прус; Держ закл. "Луган. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка". - Луганськ : Елтон-2, 2014. - 211 с.
- 143.Марченко О. М. Теорія організації : навч. посіб. / О. М. Марченко, Л. М. Томаневич ; Львів. держ. ун-т внутр. справ. - Львів : ЛьвДУВС, 2015. - 359 с.
- 144.Мильнер Б.З. Теория организации : учебник / Б.З Мильнер. – М.: ИнфраМ, 2009. – 864 с.
- 145.Монастирський Г. Л. Теорія організації : підручник / Г. Л. Монастирський ; Терноп. нац. екон. ун-т. - Тернопіль : ТНЕУ, 2014. - 287 с.
- 146.Теорія організації [Текст]: навч. посібник / В. В. Приходько, В. І. Прокопенко, В. В. Малий та ін. За ред. І.В. Шереметьєвої. – Д.: Національний гірничий університет, 2011. – 258 с.
- 147.Терещенко Т. В. Теорія організації : навч. посіб. / Терещенко Тетяна Василівна ; Хмельниц. ун-т упр. та права. - Хмельницький : Хмельниц. ун-т упр. та права, 2015. - 335 с.
- 148.Білявська Ю. В. Теорія організації : підручник / Ю. В. Білявська, Н. В. Микитенко. - Київ : Київ. нац. торг-екон. ун-т, 2019. - 424 с

Гарант освітньої програми

доц. МАЦОЛА
Соломія Миколаївна